

*Pavol Vincur**

ZMIANY STRUKTURALNE W GOSPODARCE NARODOWEJ REPUBLIKI SŁOWACKIEJ

Z wielu analiz rozwoju gospodarki Republiki Słowackiej (w porównaniu z państwami rozwiniętymi gospodarczo) wypływają następujące doświadczenia wywierające wpływ na paradygmat strukturalnych zmian mających na celu dalszy rozwój gospodarczy Republiki Słowacji. Są to następujące doświadczenia:

1. Po przejściu transformacyjnej recesji słowacka gospodarka w wielu kierunkach przybliżyła się do sektorowej i gałęziowej struktury mało gospodarczo rozwiniętych krajów Unii Europejskiej, jednakże przy zasadniczo niższym poziomie gospodarki. Za podstawowe kierunki tych tendencji uważamy wzmocnienie roli sektora usług w strukturze zatrudnienia, a także przezwyciężenie nadmiernego udziału przemysłu w strukturze gospodarki. W samej jednak strukturze przemysłu niektóre deformacje gałęziowego charakteru zostały zachowane. Za najważniejszą z nich uważamy dysproporcję w gałęzi pozyskiwania kruszców i w przemyśle maszynowym.

2. Za istotne uważamy stwierdzenie, że skala wartości dodanej jest w słowackiej gospodarce, w porównaniu z obserwowanymi krajami Unii Europejskiej, niższa we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej. Podstawy tego defektu upatrujemy głównie w nieracjonalnej alokacji zasobów w przedsiębiorstwach, które nie są zdolne z różnych powodów wytwarzać z przeciętnym zyskiem, a zatem ze średnią skalą wartości dodanej. Stopniowe wypieranie przedsiębiorstw bez ekonomicznych perspektyw tworzy ważną część zwiększania skali wartości dodanej w gospodarce narodowej jako całości. Jeżeli tego problemu nie będziemy zdolni i chętni rozwiązać tak, jak jest to naturalne w ekonomikach rynkowych, nie można zakładać

* Prof. w Katedrze Polityki Gospodarczej, Uniwersytet Ekonomiczny w Bratysławie.

większych sukcesów w konkurencyjności naszej gospodarki. Wąskie połączenie mikroekonomicznego sukcesu i braku sukcesu jest jednym z podstawowych warunków dla efektywnie funkcjonującego mechanizmu rynkowego.

3. W całym dotychczasowym etapie transformacji w produkcyjnych gałęziach naszej gospodarki forsowane są przede wszystkim procesy destrukcyjne. Przybliżyły one strukturę naszej gospodarki, za cenę znacznych strat w jej wydajności, do parametrów typowych w gospodarkach rynkowych.

Rozstrzygające dla jej dalszego rozwoju zaczyna być także obecne ożywienie gospodarki. Teraz i w najbliższych latach rozstrzygnie się, jakie strukturalne zmiany będą decydujące. Można przypuszczać, że błędy i pomyłki w niedawnej przeszłości mogłyby mieć zasadniczo większy wpływ na rozwój gospodarczy, niż poprzedzająca je transformacyjna recesja. W związku z tym efektywna polityka gospodarcza zyskuje pozycję najważniejszego czynnika dalszego, nie tylko strukturalnego, rozwoju gospodarki.

Na podstawie agregacji danych z towarowo-gałęziowych tabel dostaw i zużycia produkcyjnego w 1993 r. (agregacja z 49 gałęzi do 9 gałęzi) można wnioskować o wzroście stopnia przetworzenia i wartości dodanej w ekonomice Republiki Słowackiej (tab. 1-3)¹.

Tabela 1

Średnie zużycie (w cenach zakupu, w tys. Sk)

KOD	01-05	10-14	15-41	45	50-64	65-71	72-73	74-95	Jednostka fikcyjna	Ogółem
01-05	18 704	46	21 426	15	4 230	0	90	2 093		46604
10-14	1 357	1 623	43 308	1 349	1 135	3 435	4	1 385		53596
15-41	29 014	3 990	245 738	33 918	62 506	5 638	2 225	27 239		410268
45	622	143	2 157	13 939	3 229	1 820	77	4 458		26445
50-64	3 649	389	11 613	6 172	34 229	2 070	668	18 951		77741
65-71	197	143	2 956	1 357	3 047	1 619	258	5 286	28 298	43179
72-73	132	94	789	74	606	95	810	304		2904
74-95	1 839	65	7 479	882	4 828	7 409	218	17 583		40303
Ogółem	55 514	6 493	335 466	57 524	113 810	22 086	4 350	77 299	28 298	701040

¹ INPUT-OUTPUT, Tabela Ekonomiki RS – 1993 r. (kwalifikacja OKREČ) I.a III kvadrant.

Tabela 2

Wartość dodana

KOD	01-05	10-14	15-41	45	50-64	65-71	72-73	74-95	Jednostka fikcyjna	Ogółem
R10	16 499	2 457	52 926	14 388	30 776	5 175	2 405	51 226		175 852
Place										
A1	8 301	1 237	30 272	2 768	11 371	4 897	814	2 859		62 519
Odpisy										
N1	-7533	905	25 267	298	64 380	27 357	1 885	2 557	-28 298	86 818
R222										
R312										
Ogółem wartość dodana	17 267	4 599	108 465	178 454	106 527	37 429	5 104	56 642	-28 298	325 789

Tabela 3

Zużycie finalne

KOD	C	NZI	G	I	Z	Export	Zużycie finalne	Ogółem
01-05	16 522			1 142	3 691	9 417	30 772	77 395
10-14	3 140			28	860	6 363	10 391	63 987
15-41	142 131			64 285	-17 717	146 283	334 957	744 606
45	1 138			55 293	-6 631	4 292	54 092	81 137
50-64	17 523					37 638	55 161	132 902
65-71	8 811					12 662	21 473	64 652
72-73						4 065	4 065	6 969
74-95	6 966	1 837	90 158		-1	7 105	106 425	146 728
Ogółem	196 231	1 837	90 158	120 748	-19 798	227 825	6 173 366	131 837

Miarę wartości całej gospodarki narodowej wyraża udział średniego zużycia w produkcji całkowitej, który w 1993 r. w Republice Słowackiej wynosił 67,78% (701040 : 1034351).

Udział wartości dodanej wynosi zatem 32,22%. W państwach o wysoko rozwiniętych gospodarkach jest powszechne, że udział średniego zużycia mieści się w przedziale 30-40%, a udział wartości dodanej waha się od 70-60%.

W przytaczanych danych pojawia się także fikcyjna jednostka (tab. 1, 3). Dotyczy ona tzw. imputowanych usług finansowych, które po angielsku oznacza się jako FISIM (Financial Intermediaty Services Indivert Measured).

W praktyce tę pozycję interpretuje się jako zysk instytucji bankowych i kredytowych, osiągany nie tylko z tytułu oferowanych usług (opłaty za prowadzenie rachunków, działalność wymiany, pośrednictwa w zakresie

finansów, podejmowanie bezpiecznych kas), ale i z procentowej rozpiętości między przyjętymi i wypłacanymi procentami.

Bardziej szczegółowa analiza towarowo-gałęziowych tabel dostaw i zużycowania produkcji w 1993 r. umożliwia analizę wartości czystego przeniesionego nadmiaru kod 15–41 25 267 tys. Sk (25 824–557).

Kategoria 15–39 produkcja przemysłowa osiąga czysty przeniesiony nadmiar – 557 i kategoria 40–41 produkcja i rozdział elektryczności, gazu i wody osiąga czysty przeniesiony nadmiar 25 824.

W kategorii 15–39 osiąga:

R222 – podatki z tytułu produkcji	498
R312 – subwencje na produkcję	–1424
N12 – czysta przeniesiona nadwyżka	369
Łącznie	–557

W kategorii 40–41 osiąga:

R222 – podatki z tytułu produkcji	84
R312 – subwencje na produkcję	–421
N12 – czysta przeniesiona nadwyżka	26 161
Łącznie	25 824

Bardziej szczegółowe spojrzenie na subwencje na produkcję potwierdza, że w każdej gałęzi (kod 15–41) istniały subwencje na produkcję, co jest niewątpliwie interesującym doświadczeniem po trzech latach transformacji w kierunku gospodarki rynkowej. Znacznie bardziej interesujący jest przegląd czystej przeniesionej nadwyżki, gdzie w gałęziach (kody 15–39) jedenaście gałęzi osiąga stratę w wysokości 6389, a 9 gałęzi zysk 6758. Ogólny zysk 369 tys. przy ogólnej produkcji 352 421 tys. Sk świadczy o głębokim jakościowym spadku w przemyśle w latach 1990–1992.

Znacznie głębsze spadki jakościowych wskaźników zauważyć można w rolnictwie (kod 01), gdzie przy subwencjach 4553 tys. Sk i nakładach na produkcję 730 tys. Sk, czysta przeniesiona nadwyżka (strata) osiągnęła 3483 tys. Sk, całkowita strata z subwencjami po odliczeniu podatków osiąga wartość 7306 tys. Sk, co przy całkowitej produkcji 66 464 tys. Sk oznacza na 1000 Sk produkcji stratę 109,92 Sk. Wartości te, przy istotnym spadku produkcji rolniczej, świadczą o głębokim kryzysie słowackiego rolnictwa.

Punkt ciężkości oceny w pierwszych latach procesu transformacji (1990–1992 i 1993) przeniósł się do gałęzi 50–64 (zatem handel hurtowy, handel detaliczny, naprawa pojazdów mechanicznych, hotele i restauracje, transport, magazynowanie i środki łączności), gdzie koncentruje się wytwarzanie czystej nadwyżki i gdzie osiąga się wysoki poziom wynagrodzeń.

Jak widać z dokonanej analizy tab. 1–3 dla Republiki Słowackiej za 1993 r., wyprowadzone wnioski mogą być zaskakujące w pozytywnym i negatywnym sensie.

Poprzednia analiza porównawcza struktury gospodarki pokazała, że jej słabość leży przede wszystkim w niezdolności wytwarzania wartości dodanej na poziomie porównywalnym z gospodarkami rozwiniętymi. Słabość ta ma powszechny charakter, tzn. dotyczy wszystkich gałęzi gospodarki narodowej. Strukturalny problem ma dlatego przeważnie powierzchowny charakter. W przebiegu procesu wzrostu gospodarczego proporcje między poszczególnymi elementami struktury będą się zmieniać, a strukturalny problem może zyskać także wyraźniejszy gałęziowy charakter. W pierwszym roku ożywienia gospodarki przeważały tendencje rozwojowe wiodące do szybszego wzrostu gałęzi przemysłu przetwórczego z poziomu poniżej średniej skali wartości dodanej (ich udział w przyroście globalnej produkcji osiągnął 56%, w przyroście wartości dodanej 63%). Gospodarka ma zatem tendencje umożliwiające dynamiczny rozwój w tych gałęziach, które są charakterystyczne dla krajów rozwijających się.

Przyszły ekonomiczny rozwój będzie w znacznej mierze zależeć od tego, czy uda się skierować strukturalny rozwój w kierunku, który umożliwi stopniowe przewyższanie gospodarczego zacofania w stosunku do krajów gospodarczo rozwiniętych. Na wstępie wskazane były podejścia, które jednoznacznie definiują trzy podstawowe czynniki gospodarczej konwergencji – zmiany strukturalne, przewyższanie technologicznej luki i zaliczenie do szerszej ekonomicznej przestrzeni – oraz ich wzajemne więzi. Wskazane czynniki muszą stać się także podstawowymi determinantami restrukturyzacji słowackiej ekonomiki. W jakiej mierze czynniki te oddziaływać będą na gospodarkę, zależy od zastosowanej polityki gospodarczej i w znacznym stopniu od ogólnych politycznych i społecznych ramowych warunków.

Na początku należy podkreślić, że tworzenie ekonomicznej średniej, która stymuluje zmiany strukturalne, ma centralną pozycję między czynnikami wpływającymi na ruch strukturalny. Bez wytworzenia tej średniej nie można oczekiwać zarówno większych sukcesów w wykorzystaniu technicznych i technologicznych innowacji, jak i w procesach integracyjnych.

Należy podkreślić fakt, że zmiany strukturalne nie są jednorazowym procesem, ale muszą mieć charakter permanentny. Tylko w ten sposób można oczekiwać, że narodowa ekonomika i jej aktorzy – przedsiębiorcze podmioty – wykażą, że potrafią dostosować się do porównywalnych korzyści i trudności, które w trakcie rozwojowych procesów systematycznie się zmieniają.

W tworzeniu założeń dla ruchu strukturalnego kluczowe miejsce zajmuje efektywna rozwojowo-stabilizująca polityka makroekonomiczna, celowo łączona z szeroko pojmowaną polityką przemysłową koncipowaną według następujących zasad:

1. Aktywna polityka przemysłowa może i musi być tworzona we współpracy z przedsiębiorczymi podmiotami w ten sposób, aby pobudzała ich inicjatywę z punktu widzenia długoterminowych strategicznych celów polityki gospodarczej, tzn. zabezpieczenia długoterminowego rozwoju gospodarki na podstawie zwiększenia wydajności pracy i zdolności konkurencyjnej na zagranicznych rynkach pracy, oraz zmian strukturalnych połączonych z przenoszeniem produkcji do gałęzi zaawansowanych technologicznie. Państwo przy takim pojmowaniu polityki przemysłowej rezygnuje z roszczeń do formowania i finansowania programów rozwojowych, co jednak nie wyklucza jego niezwykle ważnego aktywnego oddziaływania w ramach polityki przemysłowej.

2. W zgodzie z pierwotnym celem polityki przemysłowej, zmian strukturalnych prowadzących do wzrostu wydajności pracy i w ostatecznym wyniku także do rozszerzenia zagregowanego popytu, główny nacisk, a więc większa część środków finansowych polityki przemysłowej, skierowany jest na płaszczyznę polityki naukowo-technicznej oraz związanych z nią gałęzi inwestycyjnej, eksportowej i polityki wykształcenia. Z tego punktu widzenia budowanie dróg, budownictwo infrastrukturalne i mieszkaniowe nie jest wprawdzie zaniedbywane, ale ma znaczenie drugorzędne.

Polityka przemysłowa w przedstawionym znaczeniu uzupełnia makroekonomiczną regulację w tym sensie, że pomaga przedsiębiorczym podmiotom rozwijać te sfery aktywności, dla których obecnie z różnych obiektywnych i subiektywnych przyczyn brakuje dostatecznych zasobów, a często także zrozumienia ich znaczenia. Kombinacja celowej makroekonomicznej regulacji z polityką przemysłową tworzy w ten sposób podstawę rozwojowo-stabilizującej polityki zdolnej skierować gospodarkę na nową krzywą rozwoju gospodarczego.

Nieodzowną częścią sprawnie funkcjonującego mechanizmu rynkowego, która odgrywa kluczową rolę w strukturalnej adaptacji zakładów, jest konkurencja gospodarcza. Zmusza ona podmioty gospodarcze do reagowania na zmiany warunków ekonomicznych, poszukiwania nowych możliwości produkcji i zbytu oraz ich aktywne wykorzystanie w swojej działalności. W naszych warunkach jest to nadzwyczaj ważne, gdyż w rozstrzygających gałęziach przemysłu utrzymuje się jeszcze wysoki stopień koncentracji produkcji. Do podstawowych zadań państwa należy zatem tworzenie przesłanek do powstawania i rozwoju konkurencyjnych struktur zakładów, stanowienie stałych prawideł gospodarczych konkurencyjności i sprawowanie nadzoru nad ich skrupulatnym przestrzeganiem.

Być może nie ma potrzeby specjalnego rozważania konieczności tworzenia przesłanek do przewyżczenia technologicznego opóźnienia. Rozwiązanie tego problemu jest jednak w naszej gospodarce bardziej złożone i wymagające zastanowienia, niż w innych funkcjonujących gospodarkach rynkowych. Dlatego uważamy za niezbędne poświęcenie mu szczególnej uwagi.

Podstawą istnienia komparatywnych korzyści słowackiej gospodarki są przede wszystkim różnice między krajowym poziomem cen a poziomem cen za granicą. Ich odchylenie wyraża współczynnik ERDI (*Exchange rate deviation index*). Różnice te wykorzystują głównie eksporterzy cenowo elastycznych prostych towarów, surowców i mało przetworzonych materiałów. Określoną rolę odgrywa także fakt, że oszacowanie niektórych surowców, „odziedziczonych” urządzeń produkcyjnych, które były właśnie w gałęziach tzw. materiałowych relatywnie nowe i nowoczesne, jak i ekologicznych aspektów niektórych towarów nie odpowiada jeszcze parametrom rynkowym. Z drugiej strony, wytwórcy towarów – których zdolność konkurencyjna zależy głównie od jakości i poziomu technicznego produktów, ale także od handlowych i kooperacyjnych stosunków producentów i sprzedawców, również od znajomości znaku towaru, udzielanego serwisu itp., a o wiele mniej od ich niskiej ceny – te różnice mogą wykorzystywać tylko w bardzo ograniczonej skali. Skierowanie struktury słowackiego przemysłu na zwiększenie części cenowo elastycznych towarów jest zatem obiektywnie uwarunkowane istniejącym kursem wymiany i istniejącym wewnętrznym poziomem cen. Działanie w tym kierunku oznacza *de facto* eliminowanie albo co najmniej ograniczenie działania obiektywnych ekonomicznych tendencji.

Jak zatem rozwiązać problem zwiększenia technicznego i technologicznego poziomu naszej gospodarki? Bardziej zasadniczy jakościowy postęp w technicznym i technologicznym jej poziomie da się osiągnąć chyba tylko na podstawie międzynarodowego transferu wiedzy technicznej.

Istnieje wiele sposobów pozyskania wiedzy technicznej: bezpośredni zakup licencji i patentów, import wiedzy technicznej w formie inwestycji wymagających technicznie i technologicznie zaawansowanych urządzeń, albo bezpośrednio inwestycje międzynarodowych spółek z państw znajdujących się na szczycie postępu technicznego. Doświadczenia krajów, które osiągnęły sukces w przewyżnianiu luki technologicznej pokazuje, że właśnie ten trzeci sposób transferu wiedzy technicznej ma największe znaczenie. Według poglądów zachodnich ekonomistów kraje Europy Środkowej i Wschodniej będą podnosić poziom technologicznego zaawansowania gospodarek w takim stopniu, w jakim będą zdolne zainspirować międzynarodowe spółki do inwestowania w swoich państwach.

Gdy mówimy o transferze wiedzy technicznej, nie myślimy priorytetowo o wysoko zaawansowanych technologiach. Tu oczywiście najlepsze wyjściowo przesłanki do zaabsorbowania szczytowych technicznych doświadczeń z pomocą kapitału zagranicznego ma słowacki przemysł farmaceutyczny. Chodzi raczej o utrzymanie się w grupie średnio zaawansowanych technologii – tu największe szanse ma przede wszystkim przemysł chemiczny i niektóre specjalne gałęzie budownictwa. Ważne jest však, aby inwestycyjne zamiary zagranicznych inwestorów zorientowane były na towary, które należą do gałęzi z odpowiednim rosnącym potencjałem w światowym handlu.

Pomoc dla eksporterów realizowana w ramach polityki przemysłowej, zdolna zabezpieczyć jego trwale utrzymujący się wkład w rozwój gospodarki, oczywiście nie jest kierowana na obszar standardowych środków proeksportowych. Wzrastające znaczenie będzie w niej mieć pomoc w wytwarzaniu produkcji przeznaczonej na eksport, zatem wspomaganie takiego wzrostu jakości produkcji, który umożliwi zwiększenie eksportowej wydajności w szybszym tempie, niż będzie narastać fizyczna objętość eksportu. Zwiększenie jakości i konkurencyjnej zdolności produkcji wiodące do wspomnianego wyniku nie da się oddzielić od przenikania produkcji do technologicznie wymagających gałęzi. Ukierunkowana na te cele polityka przemysłowa będzie znaczną część swojej uwagi i środków wykorzystywać w obszarze polityki naukowo-technicznej i w nawiązaniu do niej także w polityce inwestycyjnej i kształcenia. We wskazanych kierunkach odsłania się szeroka i ważna przestrzeń dla aktywnej działalności państwa i polityki przemysłowej.

Rozwój gospodarczy jest wynikiem aktywności przedsiębiorczych podmiotów i polityka gospodarcza może na wspomnianą podstawę gospodarczego rozwoju wpływać tylko w określonym stopniu, a więc wzmocnić bądź osłabić. Oznacza to, że środki finansowe, których państwo użyje na finansowanie swojej polityki przemysłowej (rozwojowej), są tylko mniejszą częścią wszystkich rozwojowych zasobów.

Głównym źródłem rozwoju każdej gospodarki są jej oszczędności, zakumulowane w poprzednich okresach. Wykorzystuje się je przede wszystkim jako część aktywów systemu bankowego w postaci kredytów inwestycyjnych. Obszar kredytów inwestycyjnych w naszej gospodarce w dotychczasowym przebiegu jej transformacji, nie rozwijał się pomyślnie. Zmiana tego trendu, która zależy w dużej mierze od restrukturyzacji systemu bankowego (w szczególności od restrukturyzacji aktywów i pasywów największych banków), ma dla trwałego osiągnięcia celów rozwojowo-stabilizującej polityki pierwszoplanowe znaczenie. Jest to wszakże odrębny temat, na który w niniejszym studium nie zwrócono uwagi, z zaznaczeniem jego ścisłego związku z problematyką finansowania polityki przemysłowej.

Zagadnienie źródeł finansowania polityki przemysłowej (zarówno źródeł pozyskiwania kapitału, jak i sposobu jego wykorzystania) należy przyjąć za punkt wyjściowy jej praktycznego zastosowania. Dotychczasowe doświadczenia polityki gospodarczej w tym kierunku miały minimalny wymiar.

Można zgodzić się z postulatami, zgodnie z którymi przemysłowa (rozwojowa) polityka miałaby się finansować ze specjalnego funduszu rozwoju. Jako źródła pozyskiwania zasobów funduszu wymienia się:

1. Dotacje ze środków funduszu majątku narodowego (FMN). Środki FMN powstają przez zapłacenie, ewentualnie przez spłacenie prywatyzowanego majątku z części oszczędności wytwarzanych w gospodarce. Prawdopodobnie wykorzystanie ich na cele rozwojowe pomoże utrzymać szeroko pojmowaną narodowogospodarczą równowagę.

2. Dotacje z części zysku Narodowego Banku Słowacji (NBS), który powstaje poprzez spłacanie i oprocentowanie kredytów jako emisyjnego źródła pokrywania niedoborów budżetu państwowego. Na podstawie legislacyjnej regulacji część wytwarzanej w ten sposób wydajności NBS „celowo przeznaczona jest na cele umożliwiające realizację strukturalnych zamierzeń, zwiększenie zdolności eksportowej, czy na realizację strategicznych kroków, które umożliwią zwiększenie dochodów budżetu państwowego”.

3. Oplata importowa. Przez opłatę importową rozumie się tymczasowe środki wpływające w okresie, w którym strukturalna adaptacja przygotowuje gospodarkę do twardszych konkurencyjnych warunków. Dlatego słusznie się żąda, aby opłatę importową wykorzystywać jako jedno ze źródeł finansowania tych zmian strukturalnych, które wytworzą przesłanki do jej zniesienia.

4. Zagraniczny kapitał pożyczkowy. W rachubę wchodzi tu przede wszystkim pożyczki z Banku Światowego, albo z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Zagraniczny kapitał pożyczkowy można, co prawda, traktować tylko jako uzupełniające źródło funduszu rozwoju, ponieważ wskazane instytucje finansowe i naturalnie także zagraniczne banki komercyjne dają pierwszeństwo finansowaniu konkretnych inwestycyjnych akcji. Wykorzystanie zagranicznego kapitału pożyczkowego na uzupełnienie środków funduszu rozwoju wchodzi w rachubę wówczas, gdy fundusz rozwoju będzie wykorzystywany jako fundusz kredytowy z wynikami umożliwiającymi spłacanie zagranicznych pożyczek.

Podstawą rozwojowo-stabilizacyjnej polityki zdolnej wyprowadzić naszą transformującą się gospodarkę z recesji do dostatecznie szybkiego i trwałego ożywienia, postępującego wzrostu połączonego z potrzebną adaptacją jej wytwórczych struktur, jest kombinacja celowej makroekonomicznej regulacji z polityką przemysłową. Polityka przemysłowa w przedstawionym rozumieniu powinna uzupełniać makroekonomiczne regulacje. Miałaby na celu pomoc przedsiębiorczym podmiotom w rozwoju tych rodzajów aktywności, dla których współcześnie z różnych obiektywnych i subiektywnych powodów (niedostatecznie funkcjonalny system bankowy, rozpad znacznej części systemu finansowania badań i rozwoju, niedokończony proces prywatyzacji) brakuje dostatecznych sił, środków, a niejednokrotnie także i zrozumienia.

W tym celu w zakresie restrukturyzacji i rewitalizacji, niezbędne będą następujące działania:

- dopracowanie i realizacja zasad procesu restrukturyzacji zakładów wraz z projektem restrukturyzacji banków, przy udziale środków budżetu państwa, które rozważać należy jako źródło uzupełniające,

- nowelizacja ustawy o bankructwie, w kontekście rozwiązania problemu płacowej niewydolności zakładów,

- państwowe gwarancje kredytowe, emisja państwowych obligacji i inne finansowe instrumenty wspierające te projekty, które w podstawowy sposób

profilują wzrostowe tendencje ekonomiki RS, oszczędnościowe programy energetyczne itp.

- kontynuowanie i koordynacja wykorzystywania środków dla małej i średniej przedsiębiorczości za pośrednictwem wspierających instytucji, zrównoważone wspieranie rewitalizacji głównych wierzycieli produkcji, stanu zatrudnienia i eksportu,

- wspieranie rozwoju efektywnych strukturalnych inwestycji instrumentami polityki podatkowej i celnej, polityki odpisowej, instrumentami rynku kapitałowego i innymi środkami,

- wspieranie przepływów bezpośrednich inwestycji, w szczególności o innowacyjnym charakterze,

- analizowanie możliwości obniżenia podatków przy jednoczesnym odpisywaniu części nieściągalnych należności i przyspieszonym odpisywaniu materialnego i niematerialnego majątku inwestycyjnego,

- przedyskutowanie zadań państwa w kierowaniu sferą przemysłową, w szczególności w podmiotach z większościovym udziałem państwa (żądanie dywidend z wkładów kapitałowych),

- prowadzona przy użyciu bezpośrednich i pośrednich instrumentów finansowych, celowa stymulacja zmian strukturalnych, prowadzących do obniżenia nakładów na produkcję oraz do zwiększenia jej zdolności konkurencyjnej.

Pavol Vincur

STRUCTURAL CHANGES IN NATIONAL ECONOMY OF THE SLOVAK REPUBLIC

The author describes situation in Slovakia's national economy and characteristics of the structure of economy in this country comparing it with structures of economies in the European Union. There is pointed out a weakness of Slovakia's economic structure, which can be perceived also in most Central and Eastern European economies.